

МИКИ штрата за Мула-лом / Мула-ла на видику 18

УКЛЕТИ ИЛИ НЕУКЛЕТИ, МИ ПЛОВИМО ДАЉЕ!

И ТИ СИ МИ МАФИОНИИАР... ИЗМАФИОНИШИ ДА СЕ НЕКАКО СПАСЕМО ОДАВДЕ!

БАШ ПРОБАМ ДА СКУВАМ НЕШТО ЗА БЕКСТВО...

АЛИ... УМУКНИ, МОЛИМ ТЕ, И ДОДАЈ МИ ФЛАШУ СА УЉЕМ ОД КОБРЕ!

НАДАМ СЕ ДА ЋЕШ УСПЕТИ!

ЗАР СУМЊАШ! ПРАХ ОД ШКОРПИЈЕ И УЉЕ ОД КОБРЕ УЧИНИЋЕ ЧУДО!

У ИМЕ ТРИ СТОТИНЕ И ДВА ЕЛЕМЕНТА ВАСИОНЕ ЗАХТЕВАМ СРЕДСТВО ЗА БЕКСТВО! КВ..КВ..КВ!

ЈЕ Л'ТО НАЈБОЉЕ ШТО УМЕШ?

КХАН-ДУОВА МОЋ НЕ ВИШЕ ШТО БИЛА!

ДА... НА ОВОМЕ СЕ НЕ МОЖЕ ПОБЕЋИ!

КОПНО!

ТО ЈЕ! ТО ЈЕ ОСТРВО!

НЕКО ЧУДНО МЕСТАШЦЕ!

ОБЕЋАО САМ ДА ЋУ ТЕ ОСЛОБОДИТИ КАД СТИГНЕМО ДО ОСТРВА ЦРНИХ БИСЕРА! А ЈА САМ ЧОВЕК ОД РЕЧИ! ХВАЛА, ДАБО! ПОГРЕШНО САМ МИСЛИО О ТЕБИ!

СОБА ЗА ТОРПЕДЕ

СТАРИ ДАБА УВЕК ОДРЖИ РЕЧ...

СТОЈ! ЗАР ЋЕШ ПОМОЋУ ОВОГ ДА МЕ ИЗБАЦИШ НА...?

СТИЋИ ЋЕШ НА ОСТРВО УЗ ГРОМОГЛАСНУ ПУЦЊАВУ!

ДАБО!

У МОРСКИМ ОУВАЊИМА

Харун Таџеф постао је чувен својим силажењем у крајере живих вулкана. Тада му предложише да окуша спуштање и у морске дубине. У овоме чланку он износи утиске са својих првих покушаја испитивања морског дна.

Брод „Калипсо“ био је раније скупљач мина, а сад је направљен за испитивање морских дубина. На њему је било мало морнара, али зато доста хемичара, физичара, биолога, инжењера, лекара, па чак и један падобраца и филмски сниматељ.

Пошли смо из Тулона на исток. Не знам да ли сви скупљачи мина имају ту особину да се љубају при најмањем ветру, али овај наш брод љубао се заиста ђаволски. Па ипак, некако смо допловили до Порт Саида и ушли у Црвено Море. Једва сам чекао кад ћу први пут да зароним, јер су ме морске дубине веома привлачиле. Али, на то сам морао да чекам још неколико недеља.

Најзад, дошао је и тај дан. Пошто сам добро причврстио боце с ваздухом и оловни појас, ставио маску на лице и пераја на ноге, спустих се низ лествице.

— Ићи ћете за мном! — рече ми шеф гњураца.

Али, кад сам се нашао у води, осећајући неку чудну пријатност и олакшање, нисам више видео остале. Као да су наједном нестали, Легох на леђа и погледах горе. Био сам само неколико метара испод површине, која је светлостала и пресијавала се као сребро. Нешто даље видех наш сплав. То ме је мало умирило. Почех да се спуштам лагано, ударајући својим нојним перајама. Ускоро стигох на дно, које није било није од десет метара. То је био прави тепих од песка, са покојом тамном стеном овде-онде.

Наједном се нађох на ивици једног амбиса, који је стрмо нишао у дубину. Без и најмањег напора одвоји се од меке пешчане простирке и, с главом напике, сјурну се у амбис. Осетих јак бол у ушима. Одавно сам чекао на тај осећај свих гњураца, који наступа услед неједнаког притиска спољне средине и унутрашњости уха.

„Кад осетите бол у ушима, — казали су ми, — гутајте пљувачку и снажно дишите

кроз нос. Ако то не помогне, попитите се мало пре но што поћете још ниже“.

Пошто сам узалуд гутао и дувао на нос, окренух се и повох „неколико корака“ навише. Бола намах нестале и ја наставих да силазим неком врстом узаног ходника између двеју коралних стена. Имао сам намеру да не идем далеко и да останем што ближе сплаву, али сам на то већ заборавао и ишао сам све даље,

новрсних риба: „папагаја“ са оштрим кљуном којим грицкају корале, јегуља дугих преко једног метра, са устима пуних ситних зуба и других.

Био сам почео да се пењем кад угледах на неколико метара изнад себе огромну четиороугласту рибу, која је лагано махала крилима као какава птичирина. То је била „манта“, огромна риба топких вода. Овде их има много и наш шеф је једног дана уловио једну која је у пречнику имала шест метара. Имала је црна леђа и бео трбух. Погодио ју је харпуном, али док је није дотукао карабином није могао да је савлада. Риба је лебдела наоко и ја се, посматрајући је, сетих прича како оне кад напуштају на ловца бисера легну на њега и притисну га на дно мора, затим га обгрле својим „крилима“, угуше, а затим лагано прождиру. Осетио сам се страховито усамљен. Но, и даље сам се пењао, мада је она била изнад мене. Њени покрети наједном посталоше бржи и за неколико секунда је нестале. Убрзо сам и ја био на површини.

Као што сам већ рекао, у на-

брзо и лако, мада сам просто лебдео у води. Више нисам имао тежине; био сам тежак као лики и вода и увек сам био у равнотежи, било да сам се налазио у нормалном положају или с главом наоко, било да сам лежао или стајао.

Чудно се осећа човек у тим тренуцима; као да је препорођен. Креће се као у неком сну; не плива, него лагано лети у невидљивој и пријатној води. Противно општем мишљењу, наше тело веома лако подноси притисак, јер се састоји готово девет десетина из течности, а течност је, као што знамо, нестишљива. Само шупљине у телу, као што су плућа и унутрашње ухо, то осећају. Али, прво плућа, а нешто доцније и ухо, испуне се ваздухом који је, захваљујући вентилу на нашем резервоару, истог притиска као и околна средина.

Осећао сам се необично пријатно. Ништа ме није бодело; чак су и уши после двадесет и пет метара постале неосетљиве. Обузела ме је она опијеност дубином, онај чудновати осећај задовољства који прелази готово у блаженство. На то се надовезује нека врста лијанетва, које је све јаче што се више у нашој крви гомилају азот и угљендиоксид. Та наркоза обично наступа на дубини од 50 метара, али ја нисам ништа осећао и мислио сам да ћемо још силазити. Како је то дивно ићи све дубље у непознате поноре! Али, морали смо да се зауставимо.

шпој експедицији било је разних научника и сваки је посматрао морско дно са своје тачке гледишта. Одлучено је било да се сиђе још дубље, али је услов био строг: имаш се безусловно покоровати шефу гњураца и вратити се на површину при најмањем осећају неугодности.

Спустили смо се један за другим и ишли низ стрмину, низ црне стене обрасле алгата. Држали смо се за дужице руке од стене и с главом наоко, разгледајући се.

За тренутак окретох главу и преко рамена погледах горе. За мном су ишла двојица гњураца. Приметих да је површина ишчезла; више нисам видео њено сребрнато пресијавање.

Били смо већ доста дубоко. Ипак је на горњој страни још владала светлост, док су доле биле мрачне дубине боје индига. Држали смо се стена из бојани од ајкула. Каткад би смо угледали витку силуету и страховита уста неког од тих чудовишта. Једина одбрана у случају њиховог напада била нам је да се приљубимо уз стену. Светлост као да је сад била нечим разблажена. Бео коралски песак постао је сив. Наша путања личила је на ходник од снега и леда у некој планини покривеној густом маглом. Свуда око нас владала је нема тишина. Свет је потпуно ишчезао; могли су се видети само неки сиви, тамни предмети.

Шеф је дао знак да станемо. Под водом се човек не зауставља као на земљи, већ мора претходно начинити мали окретај. Видели смо како је размаћуо прсте леве руке и палац десне; шездесет; затим је отворио десну шаку; шездесет и пет метара. То је видео на манометру који је носио на руци као сат.

Осећао сам се необично пријатно. Ништа ме није бодело; чак су и уши после двадесет и пет метара постале неосетљиве. Обузела ме је она опијеност дубином, онај чудновати осећај задовољства који прелази готово у блаженство. На то се надовезује нека врста лијанетва, које је све јаче што се више у нашој крви гомилају азот и угљендиоксид. Та наркоза обично наступа на дубини од 50 метара, али ја нисам ништа осећао и мислио сам да ћемо још силазити. Како је то дивно ићи све дубље у непознате поноре! Али, морали смо да се зауставимо.

почели да чупају алге са стена и да их трпају у кесе које су имали за појасом. Један је нешто бележио на табли од шкриљца која му је била причвршћена за руку. Завидео сам студентима који ће најесен на Сорбони слушати свог професора, коме ми, ево, прикупљамо податке за његова предавања. Погледах напике. Стена је нагло престајала на једној песковитој тераси. Али, та тераса била је широка свега неколико метара и амбис се опет продужавао. Но, нисмо могли даље. Наш геолог, и поред тога што је био искусан гњурац, морао је да изиђе на површину, јер је наркоза почела да му кочи удове. Морали смо за њим.

Док су испред нас узлетали мехурићи ваздуха, ми смо се лагано пењали, пливајући у поредо. Био сам претерано стегао маску на лицу и сад ме је ивица жуљила испод ноздрва. Покушавајући да подвучем прст испод каучука да бих је мало олабавио, пробих је на једном месту и вода јурну унутра. За тренутак нисам ништа видео. Маска је била пуна воде, само је у врху остао један мали клубок ваздуха. Уплаших се. Ноздрве су ми биле пуне слане воде. Снажно дунух кроз нос не бићимисте рао воду, али нисам успео. А требало је само лећна леђа и тек тада истерати воду из носа. То онда још нисам знао. Брзо горе!

Подесно сам положај главе тако да ми је једно око било ван воде. Овако гледајући није било бољна као пријатно, али сам брзо нешто могао да видим. Видех да сам се био издвојио од својих другова,

Живахне и лане — и поред 447 килограма

У једном париском ширкусу гостовале су 1939 године три Црквиње певачице, сестре Петерс из Санта Монике у Калифорнији. Не само програмом, него можда још и више својом спољашњошћу, оне су скренуле на себе општу пажњу. Све три заједно биле су тежке равно 447 килограма. Најстарија, Мети Џејн, била је најдебља; она је имала тада тек двадесет и једну годину и пуних 166 килограма. Средња сестра, седамнаестогодишња Ана Луис, била је само четири килограма лакша, док је најмлађа, шеснаестогодишња Вирџинија, са својих 119 килограма,

јер сам се пењао усправно, док су се они, због ајкула, држали стена. Високо изнад мене нешто се беласало. Да није ајкула? Кажу, додуше; да су оне овде безбедне, али ко то зна? Њима није веровати, јер, како наш шеф често каже, и оне имају „своје ђуди“.

Журим што више могу, ударајући ногама из све снаге. Чак сам почео да машем и рукама, што гњурци никад не чине. И ево зачас последња ове моје непромишљености. Изгледа да ме је ној који ми је био везан за руку ударио у бутину, јер сам осетио јак бол. Хтедох да видим рану, али ми се и оно слободно око утопи у води и не видех ништа.

Ала је та површина далеко! Запнећем из све снаге, а никако да стигнем. Опет сам могао да видим на једно око и тада угледах како изнад моје главе плива једна огромна риба. Ње се плашим више него ајкула, можда баш зато што изгледа тако мирна и достојанствена. Скрећем у страну, да не бих прошао сасвим близу не, и својим слободним оком посматрам је докле год могу. Али, она се и не осврће на мене и оде својим путем. Но, још није било све свршено. На неуних десет метара од мене пролазе две ајкуле! Обузе ме страх, али срећом кратког века, јер оне и не променише правац и изгубише ми се из вида.

Најзад, површина! Зауставио сам се за тренутак, како правила захтевају, да би ми се тело навикло на слабији притисак. Убрзо излазим на површину и пријатном своју маску.

ДАДЕ ЈЕ МОЈ ПРИЈАТЕЉ?

РОМАН ОД Р. Ф. КАСЛА

(6)

„Три намештеника Привредне банке у Петој авенији одведени су јуче у затвор. Полиција и банџини приватни детективи воде истрагу у вези са нестанком 5.000 долара у ситнијим банкнотама. Новац је нестало јуче изјутра, непосредно по отварању банке. Имена ухапшених засад се држе у тајности. Како смо дознали, сва тројица су дугогодишњи чиновници и уживају потпуно поверење својих послодавца. На првом саслушању они су изјавили да је новац, који је лежао на једној хрпи, једноставно ишчезао у ваздуху. Ни на доцнијим саслушањима они нису одустали од ове изјаве, мада признају да је она невероватна и да ни они сами, да нису били сведоци чудног нестанка новца, никад не би могли да поверују у такву причу.“

— Циме, — рекох ја кад сам се повратио од запрепаћености, — тај новац треба вратити ономе од кога је узет.

Цимово лице имало је неки чудан израз, нешто што се мени учинило као мешавина тешко прикриваног задовољства и неприкривеног изазивања. Стајао је мирно, без речи, превлачећи прстима преко новчаница, као да покушава да одреди колико их има. Знао сам да мисли како је мени лако рећи да новац треба вратити, како за мене новац није значајно много, јер никад нисам мо-

рао да радим да бих до њега дошао, па зато и не знам колико се зноја мора пролити за сваки пени. Цимова мирноћа ме је изненађивала и плашила.

— Не! — рече он најзад. То је било све што је рекао. Желео је да новац задржи.

Преписали смо се прилично дуго и стало ме је доста напора док сам успео да својим доказима пробјем оклоп његове хладноће и да га поврати из тог чудног стања које ме је потсећало на транс. Најзад, он ми пружи свежањ новчаница и с призвуком потсмевања рече:

— У реду. Однеси новац тамо одакле је узет. Шта ћеш ми рећи кад им га будеш враћао?

На то заиста нисам умео да одговорим. Нашао сам се у веома мучном положају из кога није било излаза. Новац нисам могао однећи у банку, јер ничим не бих могао да докажем да га ја нисам и узео. Помишљао сам и на то да га пошаљем поштом, али, то би бацило још већу сумњу на ухапшене чиновнике, јер би полиција могла да помисли да је новац послао неко од чланова њихових породица. Било ми је жао осумњичених људи, али, то ти морам признати, они су у овом тренутку били моја најмања брига. Највише од свега бринула ме је промена која се догодила с Цимом. Нисам знао чему да је припишем: утицају Марсовца на његову вољу и разум, или по-

тајној нади мога пријатеља да ће уз њихову помоћ постићи готово све што зажели.

Следећа седмица протекла је у релативном миру између Цима и мене. На његово наваљивање напустили смо нашу скромну собицу и преселили се у један удобан намештен стан у центру града. Шетали смо много, разгледали све знаменитости у граду, ишли у позориште. Једном речју, забављали смо се. Разуме се да су Марсовци увек били с нама. Постепено смо их све боље упознавали. Бар ја, јер само о себи могу да пишем са сигурношћу. Више нисам знао шта Цим мисли и осећа и да ли уопште нешто мисли. Ја сам већ почињао да се питам да ли Марсовци, поред своје способности да читају туђе мисли, не располажу и могућношћу да утичу на мишљење других.

Дакле, као што рекох, постепено смо их упознавали. Знао сам да сам нису рекли све о себи, али смо ипак сазнали много занимљивих и важних ствари. На пример, сазнали смо да се хране конзервираном храном коју су донели са собом. Њихове „конзерве“ биле су уствари ситишне хранљиве пилуле. Даље су нам рекли да лако дишу у нашој атмосфери. Но, највише ме је запањујуће тврђење да су њихова тела веома еластична и да немају одређен облик, већ да се мењају према потреби и условима. Колико је ово било тачно не

могу ти рећи, јер они ниједном нису изишли из својих невидљивих оклопа. И још нешто: никад нам нису рекли где се налази ваздушни брод којим су дошли на Земљу.

Приликом наших шетњи по граду и околини, они су често упоређивали Земљу са својом планетом. Говорили су нам да нису очекивали да ће на њој наћи на то лепе и богате пределе, где природа даје тако много од себе и где има свега у изобиљу: зеленила, воде, сунца и цвећа. Описивали су своју планету као једну непрегледну суву област, голу и

се наједном почео осећати као агент неког посредничког biroа за продају некретности пред којим они, као купци, процењују нашу планету. И веруј ми да се нисам варао, јер се у њиховим гласовима јасно осећало задовољство будућих власника.

Кад сам једном остао с Цимом насамом, рекао сам му о тим својим осећањима. Али, он се на то само насмејао.

— Глупости! Зар ти мислиш да они намеравају да остану овде, милионе и милионе километара далеко од домовине... и то у својим невидљивим

неподесну за живот. Кад сам први пут чуо како похвално говоре о Земљи, мени је то било некако драго, као да је цела Земља моја својина, којом могу да се поносим. Међутим, већ идући пут њихова похвала изазвала је језу у мени. Не знам да ли ћеш то моћи да схватиш, тек ја сам

нити да увиди какве би све користи могао да има од тог сусрета. Бојиш се онога што не разумеш, баш као што се један урођеник боји текovina цивилизације.

Кажем ти, нисмо се свађали. Понекад смо разговарали, али су ти разговори били кратки. Ни помена више није било од наших дугих дискусија какве смо водили у току школске године. И онда смо се често разилазили у мишљењима, али нас то није удаљавало једног од другог.

Тада је дошао онај дан кад смо пошли да Марсовцима покажемо нека предграђа. Зашто смо то учинили, не знам. То је била Цимова идеја. Али, кад данас размишљао о томе ја се питам да ли је то била баш његова замисао... Дакле, пошли смо у предграђа. Мада би се неком ко би нас гледао са стране свакако учинило да се Цим обраћа мени, он је уствари говорио Марсовцима.

— Ту, у тим страћарама, у нескхватљивој беди, живе стотине хиљада људских бића. Те бедне јазбине истовремено су њихови домови и легла свих могућних заразних клица, којих има толико да би могли да опустоше читав један континент.

Знам да је казао још нешто, али шта — не бих могао да ти кажем. Јер, сасвим изненада, осетио сам да дрхтим од студени и да ми се дах готово леди у глави и носу. Угледах како се једна барица која ми је била испред ногу наједном претворила у лед. Стајао сам скамењен од страха, предосећајући да ће се још нешто геобично догодити. А тада, с моје десне стране, заштитило је нешто и један пламени језик, не дебији од обичне оловке, пролетео је дуж кућа пред којима смо стајали.

(Наставиће се)

БЛАГО ПОД ОРАЊЕМ

Вече се спуштало над Нилом. Због велике спарине као да је и та огромна зеленкаста река некако тремо текла. Недалеко од обале, сав ознојен, орао је последње бразде на својој њиви египатски фелак Абдел Азиз Рехман. Његова два вола с муком су вукла рало. Још један корак и он ће их испрегнути. Али, тада се догодило нешто што је Абдела у први мах веома збунило: рало је запело о неки тврд предмет у земљи. Радозналост је била јача од умора. Одмах је почео да копа на том месту и његово чуђење расло је из минута у минут. После много труда откопао је улаз у једну стару фараонску гробницу.

Уморан, али ипак задовољан, Абдел је стигао кући позно у ноћ. Он је живео тридесет километара далеко од Каира и добро је знао да се под земљом коју су и његови дедови орали бесумње крије огромно богатство. Зато је одмах сазвао породично веће, испричао шта је открио и сву родбину закleo да ником ни речи не кажу о фараонској гробници. Абдел је намеравао да за себе и своје рођаке задржи благо које буде нашао.

Но, такву је тајну тешко сачувати и за њу су убрзо сазнале египатске власти. Из Одељења за археолошка окрића у Каиру упућени су најбољи стручњаци да испитају гробницу. Томе су се енергично успротивили Абдел Азиз и његови братственици. Тек кад је војска позвана у помоћ стручњаци су могли мирно да претресу гроб и пренесу драгоцености у Каирски музеј.

Научницима није било тешко да утврде да је у овој гробници била сахрањена краљица Тахути, жена краља Псаметије I и мајка краља Априса, једног од владара из 26-е династије, који је живео око пет и по векова пре наше ере. Априс се у Књижи о царевима помиње као фараон Хофра. Он је наследио фараона Некоха, који је у бици код Медига победио Јевреје. Али, његовом наследнику ратна срећа није била наклоњена. Победио га је Набукодоносор, вавилонски владалац.

Египатска краљица Тахути умрла је у близини данашњег Каира пре 2.500 година. У њеној гробници, која је откривена још 1951, нађено је много скупочених предмета. Тек недавно они су изложени у Каирском музеју. Највећу драгоценост претставља свакако краљичина златна посмртна маска. По њој се види да је краљица била жена необичне лепоте. На остацима одеће откривене у гробници јасно се распознаје златан вез у облику звездица и лотосових цветова. Већи део материјала потпуно се распао, али је ипак утврђено да је то била густа памучна тканина. Ту су се налазиле и дивно израђене паучице, које су покривале само врхове прстију. Таква обућа нађена је и у другим гробницама из тога доба. Од осталих драгоцености ту је било 29 пладњева за бога Беса, који је приказиван у облику мајке, и 29 пладњева за бога Хатора, који је претстављан крављом главом. На једном комаду златног накита израђеном у облику срца налази се напис којим се богови моле да на теразијама правде, на другом свету, милостиво измере доброту краљичиног срца.

Тако су после двадесет пет векова остаци краљице Тахути и све оно што јој је остављено да понесе на „други свет“ стигли у — Каирски музеј.

Бицад се употребљавају минђуше?

Минђуше су биле у моди и код старих културних народа, а носили су их као украс не само жене, него и мушкарци. Оне су имале разне облике. Има и данас мушкараца који носе минђуше, нарочито у примитивним племенима. У старом Египту најрадије су носили минђуше са драгим камењем, док су Грци водили да минђуше претстављају леп резбарски рад. У старом Риму минђуше су сматране као велики луксуз, јер су обично биле веома скупочене. Сенека помиње да су неке жене носиле минђуше које су вределе колико имања три патријске породице. Плаут је исмеђавао мушкарце из Картагине што су носили минђуше, али то није ништа сметало да их и мушкарци у Риму почну једно време носити. То је трајало све док император Александар Север (280—235) није забранио да мушкарци носе минђуше, јер је сматрао да је то за њих недостојно.

У Средњем веку поново је завладала мода да мушкарци носе минђуше. У доба француског краља Анрија II (средина 16 века) жене су носиле минђуше у оба ува, а мушкарци у једно. Било је у Наполеоновој армији војника који су такође носили минђуше. За време Наполеона III биле су у моди минђуше-акваријуми. То су биле две мале стаклене кугле пуне воде, а у њима су пливале две ситне златне рибе. Међутим, та мода била је кратког века. Доцније је завладала мода да се меће што веће драго камење, а да се метални део занемарује.

ШТА ЈЕ ДОМАЗЕТ?

Познато је да у нашем народу постоји обичај да извесне породице узму неко дете под своје и посине га, па га гаје исто као и рођено. Међутим, има случајева да се момак „уда за девојку“ и оде у њену кућу, уместо она у његову. Он се назива домазет или домазетовић, а сам тај чин назива се призетити се или придомазетити. Призећени човек у народу назива се различитим именима, од којих ћемо нека набројати: домазет, домазетовић, доходац, привук, припус, узез, утоскало, думузет, призетко, припушк, приводњак, приодњак, призетњак, пришварак, мирашчија, бабосук, позрел (ако се призетно код удовице) итд.

ИМЕНА САЗВЕЖЂА ЗОДИЈАКА

Зодијак је слика привидне путање Сунца кроз васиону. Та путања подељена је на дванаест делова (12 сазвежђа). Тим именом сазвежђа се називају још од старих времена, а сам назив Зодијак дат је по грчкој речи Зодиос, што значи животиња, јер сва сазвежђа, сем једнога, имају имена животиња. Та имена су: Ован, Бик, Близаници, Рак, Лав, Девојка, Вага, Скорпија, Стрелац, Јарац, Водолија и Рибе. У току године Сунце прође кроз свих дванаест сазвежђа, полазећи од Овна у пролећној равнодневици ка Бики,

WALT DISNEY'S РОБ РОЈ

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Лутке и позоришне лутка

Лутке и позоришне лутка познати су и у Атини. Од Средњег века Италија постаје класична земља марионета, али у исто време оне се почињу ценити и у Француској, Шпанији, Португалији, Енглеској, Немачкој, Холандији, Аустрији и Турској. Од краја 16 века Париз је већ имао позориште лутака, у коме су се приказивали чисто француски типови познати под именима: Полишинел, Пјеро, Госпођа Жигон, Нафрон, Гињол итд. Позориште лутака Проише, које се нала-

ликог развитка и савршенства зило код Новог моста у Падолши су у старој Грчкој и Риму, где су били веома популарни у народу. Сачувано је и име некога Потена, који путујућих позоришта лутака,

е типовима који имају карактеристике народа оне земље из које су. Тако се Полишинел у Енглеској назива Панч, у Турској Караџос, у Русији Петрушка, у Немачкој Хансбургер и Касперл, у Италији Буратино и Фантацини, код нас куку-Тодоре итд. Чувени руски композитор

КОЛИКО ЈЕ ПОТРЕБНО УГЉА ЗА ПРОИЗВОДЊУ ПРЕДМЕТА СВАКОДНЕВНОГ ЖИВОТА

Данас се без угља не може замислити живот човека, јер готово нема предмета за чију производњу није потребан угљ. Овде ћемо навести неколико података о томе колико је потребно угља за производњу неких предмета. Тако је за производњу сто килограма брашна потребно 20 килограма угља, за 100 килограма хлеба или другог пешива — од 24 до 32 килограма угља, за 100 килограма шећера — око 140 кг. угља, за 100 килограма цемента — око 75 кг. угља, за 1000 комада црепова — око 400 кг. угља, за једно прозорско стакло 40 x 50 сантиметара — око 1,1 килограм, за 100 килограма новинске хартије — око 125 килограма, за једно мушко одело — око 28 килограма, за 1 киловат-час електричне енергије — 1,8 килограм, за 1 кубни метар га-

Игор Стравински компоновао је балет „Петрушку“ који је први пут приказан 1911 године. Велики композитор узео је као сиже за овај балет онај мотив о марионетама које лажни марионичар наједном оживљава. Успех овога балета био је веома велики.

Марионете које се покрећу рукама данас се углавном приказују у дечјим позориштима, која су позната под именом „Гињол“. Марионете које се покрећу концима стално се употребљавају. Те лутке изводе оперу и балет, као и друге тешке тачке с музиком.

са за осветљење — око 3,5 килограма и за један литар синтетичког бензина — око 9,5 килограма.

За производњу предмета које смо навели треба одговарајућа количина угља с калоричном моћи од 4.000 калорија по килограму угља. Ако се употребити угљ с више калорија, онда ће се његова количина смањити, а ако се употребити с мање, онда ће се његова количина повећати. То зависи и од неких других услова.

ШТА ЈЕ САТЕЛИТ?

Сателит је латинска реч и значи: пратилац, телесни стражар, помагач, а затим ортак у рђавом смислу итд. У астрономији се под именом сателит подразумева стални пратилац неке планете око које кружи по истим законима као што круже планете око Сунца.

УНИШТИО МИЛИОНЕ ЗЕЧЕВА да би спасао цвеће и поврће

Када је тога јануарског јутра 1952 године поштар из малог насеља у околини Шартра предао Полу Делиду један пакет који је приспео из Швајцарске, свакако није ни слутио да је у својој поштанској тор-

годишње 20 милиона дивљих зечева и да се осамдесет отсто ловачке муниције произведене у Француској потроши на зечева.

Питоми зечеви играју још важнију улогу у исхрани Француза, јер готово свака кућа на селу, па чак и на периферији великих градова, гаји куниће. У Другом светском рату зечево месо било је једино до кога су Французи могли да дођу, а после рата оно је и даље остало једино врста меса на трпезама сиромашних Француза.

У Француској се сваке године закоље око 85 милиона пи-

ни капци и нос почели су да отичу и да се распадају, а мали оточи појавили су им се по целом телу. Зечеви више нису могли да скачу, већ су се једва тетурали. Ускоро су постали потпуно слепи и глуви и шестог дана после првог знака обољења они су угнули. Њихова судбина задесила је милионе зечева широм Француске.

Од миксоматозе угине 99 процената оболелих зечева. Болест се шири додиром, преко окупљене траве и лишћа, а преносе је и инсекти, нарочито комарци. Док је трајала зима, болест се није тако нагло ширила, али чим су дошли први топли дани — и с њима први комарци — распламсала се као шумски пожар. Ширење заразе потпомогли су и неки фармери, који су, као и доктор Делид, желели да се ослободе зечевог напада. Они су долазили у околину Шартра, где би уловили два-три болесна зеча и пренели их у свој крај.

У октобру 1952 болест је, сем неких забачених планинских крајева, захватила читаву Француску. Само на једном имању које је захватало три квадратне миље нађено је више од 20.000 угнутих зечева. Хиљаде оболелих животиња тетурало се друмовима, и аутомобили који су пролазили њима односили су смртоносни вирус на својим гумама. Почетком лета 1953 зечева зараза захватила је Белгију, а затим и Немачку. Енглески ветеринари надали су се да ће Ламанш заштитити зечева у Енглеској. Али, у октобру 1953 болест се појавила на једној фарми у Кенту. Мада су одмах предузеле све мере да се ширење болести спречи и мада су у читавом крају поубијани сви зечеви, миксоматоза је захватила велики део Енглеске. По-

стоји оправдана бојазан да ће се у току 1954 године ова ужасна зечева зараза проширити на целу Европу и да ће прећи и у Азију, где је у многим земљама зечево месо једино до кога сиромашни слојевни становништва могу да дођу.

Кад се миксоматоза, та „зечева црна смрт“ како су је Французи назвали, почела ширити, француска влада је прво покушала да кујне области оградити жичаном оградом, не би ли спречила њено ширење. Сви зечеви унутар тих ограда били су побијени, а њихова тела најпре дезинфикована, а затим спаљена или покопана у јаме до пола испуњене кречом. Кад све те мере нису помогле, затражена је помоћ од Пастеровог института. Сарадник института Пјер-Лепли и његови асистенти пронашли су вакцину против миксоматозе, која се показала као одлично заштитно средство. Али, како се ова вакцина мора све до употребе држати у хладњаци, њу је веома тешко преносити. Поред тога, њоме се могу заштитити само питоми зечеви, и то на великим имањима, где има услова за њено одржавање. Питомим зечевима на мањим имањима и по седима — а да и не говоримо о дивљим — и даље прети опасност од „црне смрти“. Једина нада је да ће временом зечеви стећи природан имунитет према миксоматози.

Једна фабрика ловачке муниције отпустила је недавно 750 радника. Многи хотели у крајевима познатим по својим добрим ловиштима — затворени су. Лисце, бујине, соколони и друге животиње и птице које су се раније храниле младим зечевима све више и безобзирније нападају на живину. А што је најважније, Французима је одузето преко три стотине милиона килограма јевтиног меса.

Прича се да је и поред свих protesta који су му упућени доктор Делид задовољан и да сматра да се у Француској лепше живи откако нема зечева. Јер, ове године његово цвеће и младо дрвеће моћи ће несметано да расту и цветају.

би донео смртну пресуду свим зечевима у Француској, а можда и у читавој Европи.

Пошто је, због година, престао да се бави лекарском праксом, Пол Делид се наставио на једном малом имању у близини Шартра. Живео је мирно, пензионерски: гајио је цвеће и поврће, улепшавао мали парк око своје куће и понекад сликао. Тај мирни живот једино су му нарушавали зечеви, који су понекад упадали у његову башту и иза себе остављали праву пустош. Сви покушаји старог доктора да заштити своје цвеће и младо дрвеће били су узалудни. Но, једног дана прочитао је он у неком часопису да се влада Аустралије бори против зечева — који су, као што је познато, аустралиски „непријатељ број 1“ — помоћу зечевог болести миксоматозе и да је успела да за непуне две године потамани 90 отсто тих штеточина. Убрао потом доктор је сазнао да се вирус миксоматозе може добити у Швајцарској и, огорчен на зечева, одмах је затражио да му пошаљу извесну количину те смртоносне културе. А пошто је био лекар, швајцарска лабораторија којој се обратио одазвала се његовој молби.

Истог дана кад је пакетни приспео, Делид је разнео замке у свом дворишту и ухватио два зеча. Тада им је убризгао вирус и пустио их на слободу. Касније, он се правдао да је намеравао да уништи само зечева на свом имању. Уствари, он је тим својим делом осудио на мучну и веома болну смрт готово све зечева у Француској.

Зечеви, како дивљих тако и питомих, играју прилично значајну улогу у економском животу Француза. Сваке године 1.850.000 Француза вади дозволе за лов на зечева. А како свака таква дозвола стаје 1500 франака, значи да француска влада добија за њих годишње 2.775.000.000 франака. Рачуна се да француски ловци улове

томних зечева, што значи да Французи поједу бар 255 милиона килограма зечевог меса годишње. Поред тога, изведе се 33 милиона зечјих кожа у вредности од две милијарде франака. Све у свему, зечеви играју значајну улогу у животу Француза.

Ево шта се догодило зечевима које је доктор Делид зарадио миксоматозом: два дана после убризгавања вируса, оч-

кошенила је мала штетава ваш која живи на једној врсти кактуса — опунцији коцинелифери. У своје време, док нису пронађене анилине боје, ова ваш играла је велику улогу, јер је давала скупочену црвену боју за бојење тканина.

Мужјак кошениле дугачак је 1,6 мм. и има крила, док је женка нешто већа, лоптаста је облика и без крила. Црвена боја добија се на тај начин што се мужјаци убијају паром, а затим суше. По свом хемиском саставу, ова боја је уствари карминска ки-

селина. Прва „жетва“ кошениле у години, такозвана закардија, даје највећу количину боје и најбољи квалитет. На цени је била нарочито кошенила из енглеске колоније Хондурас у Средњој Америци.

Занимљива је историја ове боје. У првобитној постојбини кошениле, Мексику, морали су у доба Астека сви становници да скупљају кошенилу и да је предају властима. Лонцима ове боје награђивани су великодостојници и ратници који би се истакли. Њоме је био обојен и орнат астеког цара. Кад су Шпанци дошли у Мексику, сазнали су и за кошенилу. Освајач Мексика Кортес послао је кошенилу, заједно с другим производима Новог Света — какаоом, кукурузом, парадајзом и ванилом — у Шпанију, „у интересу науке“, како је он то рекао у пропратном писму.

Требао је да прође извесно време па да Европљани увиде корист од оних нових бојака и да почну и сами да их гаје. Међутим, вредност кошениле увидели су одмах. Шпанци, додуше, нису знали да је кошенила ваш, већ су мислили да је то неко семе.

Зато су посејали кошенилу и чудили се што из тог „семе-на“ ништа не ниче. Убрзо потом у Европу су пренети и кактуси, на чијем су лишћу откривене ове ваши. Почеле су да се подижу плантаже кактуса ради добијања кошениле, али су и даље, све до проналаaska микроскопа, људи живели у заблуди да је кошенила биљно семе.

Шпанци су пуна два и по века љубоморно чували монопол добијања кошениле. За покушај њеног извођења ван Мексика била је предвиђена смртна казна. Па ипак, крајем 18 века, успео је један Француз да пренесе кошенилу на острво Сан Доминго, које је у то време било француски посед. Тамо су се ове ваши брзо размножиле и он је успео да пошаље прву бунду боје у Француску. Кошенилом је обојено црвено поље прве француске револуционарне тробојке. И првени франк Наполеонов у доба кад је био први конзул био је обојен кошенилом.

Напредак хемије у деветнаестом веку донео је крај употреби кошениле за добијање боје. Немачки хемичар Либман, коме су били послани на анализу кутијицу пуну вашину, успео је да створи синтетичку кошенилу — ализарин. Тако је значај кошениле почео да опада и данас се она чак ни у својој првобитној домовини, Мексику, више не скупља, јер се и тамо тканине боје анилинским бојама.

БАРАДИ

Један од најстаријих музичких инструмената са жичама преко којих се превлачило гудалом, а није се ударало претима, био је — крут. Крут се појавио у 10 или 11 веку у Велсу, а нестало га је у 17 веку. Сличан је лири. Имао је три до шест жица и био је омиљен музички инструмент у Енглеској и неким деловима Француске. На њему су свирали барди.

Барди су у Средњем веку били келтски певачи и у исто време песници. Они су састављали песме по сталним метричким правилима, а певали су их уз пратњу крута. У Велсу су били организовани у цехове, као и мајстори-певачи на континенту. У почетку су певали лирске песме, а доцније песме у славу јуначких подвига појединца. Били су јако омиљени у народу. Они су често приређивали међусобна такмичења у певању химни, елегича, бојних маршева, песама верског карактера итд.

Поред барда из Велса, били су познати и барди из Ирске, Шкотске и Бретање. Ирски барди делили су се у одређене класе према томе да ли су певали о рату, вери, о историји појединих народа или о чему другом. У Бретањи, у Француској, сви барди нису имали иста права, нити су уживали исте почести. Барди су се најдуже одржали у Шкотској и Бретањи.

Поред општег имена бард за ове певаче, био их је један одређен број који су били познати под именом — стари барди. Старим бардима називали су се најчувенији певачи из Велса који су живели у 11 веку, а међу њима били су нарочито познати: Талисијен, Анаирин, Мирдин и Лајварх Хен. Они су били искључиво лирски песници.

Из историје ТАЛИРА

У 16 веку у граду Јоахимсталу (Јоахимову), у тадањој Чешкој, грозничаво се приступило ковању новца. Ковнице су имале пуне руке посла. Чешка је била богата сребром, па га је издешно стављала у свој новца. Интересовање других земаља за тај бели метал било је огромно и нарудбине су стизале са свих страна.

Пошто су главне ковнице биле у Јоахимсталу, народ је тај новац називао јоакимсталер, или краће — талер. Овај назив раширно се по многим ближним и даљим земљама, али у нешто измењеном облику, као: талир, далер, делдер, долар итд.

Док су се друге земље такмичиле стављајући што више сребра у свој ковани новац, пруски владар Фридрих II био је у томе веома шкрт. Зато

пруски талири нису уживали добар глас, ни у својој, ни у другим земљама. О њему се у народу певало: „Споља леп, изнутра рђав, споља Фридрих изнутра Ефраим“. Такав талир, који је садржавао мало сребра, после извесног времена повучен је из оптицаја. Овај

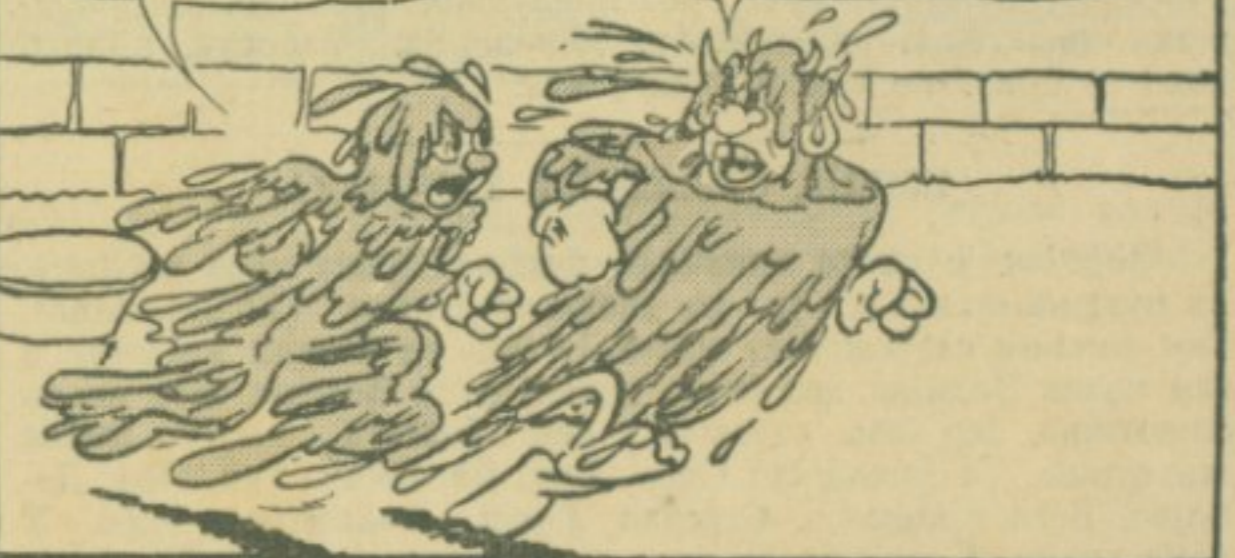
ЗЕМЉА ШЕКЕЛЕМА
СНАИ СИМФОНИЈА
ОД ВОЛТА ДИЗНИЈА

Тадни ЂУРА
БРАНИ СПЛЕО МРЕЖУ:
ПРЕПОНУ ЈЕ
УЧИНИО ТЕЖУ,
ТАЊИР ОД ЊЕ
ОДВУКАО ДАЉЕ!
ПА ЛИКУЈЕ
И ПОЉУПЦЕ ШАЉЕ
ВЕЋ ОН ВИДИ
БРАНУ У ПЕКМЕЗУ,
А КРАЈ СЕБЕ
ЦАРЕВУ ПРИНЦЕЗУ!

С ПРЕПОНЕ СЕ БРАНА СРОЗА
И У ПЕКМЕЗ ТРЕСНУ ПРАВО!
ПЕКМЕЗ ЖИДАК КАО БОЗА,
ПА И ЂУРУ СТИЖЕ ЂАВО!

ЕЈ, ЛОПУЖО,
ТИ КАЈШАРИШ!
ЗА ПРАВИЛА
И НЕ МАРИШ!

СВЕ ПЛАНОВЕ
МОЈЕ КВАРИШ!
АЛ' ЗНАЈ, НИШТА
ТИМ НЕ ЂАРИШ!

Први пароброд на Дунаву

До 1830 године Дунавом су пловиле само дереглије, широке житарске лађе, чији су власници најчешће били српски трговци из Војводине, па оружане шајке са српском посадом из чувене Шајкашке, које су неколико стотина година ратовале с Турцима и извијале њихове покрете са обала Дунава. Тек почетком септембра 1830 године запловно је Дунавом први пароброд, саобраћајући између Беча и Пеште. То је био мали брод, примитиван а и прилично несигуран, тако да се тридесет година доцније писало да „данашња публика, која је на сваку лепу згуду навикнута не би у њ ушла“. Али, тај наш пароброд из кога је сукњао дим тако да је изгледало као да „цела варош гори“, дочекиван је свечано и радосно у свим пристаништима. Људи су долазили и из врло удаљених крајева да виде „чудо на Дунаву“.

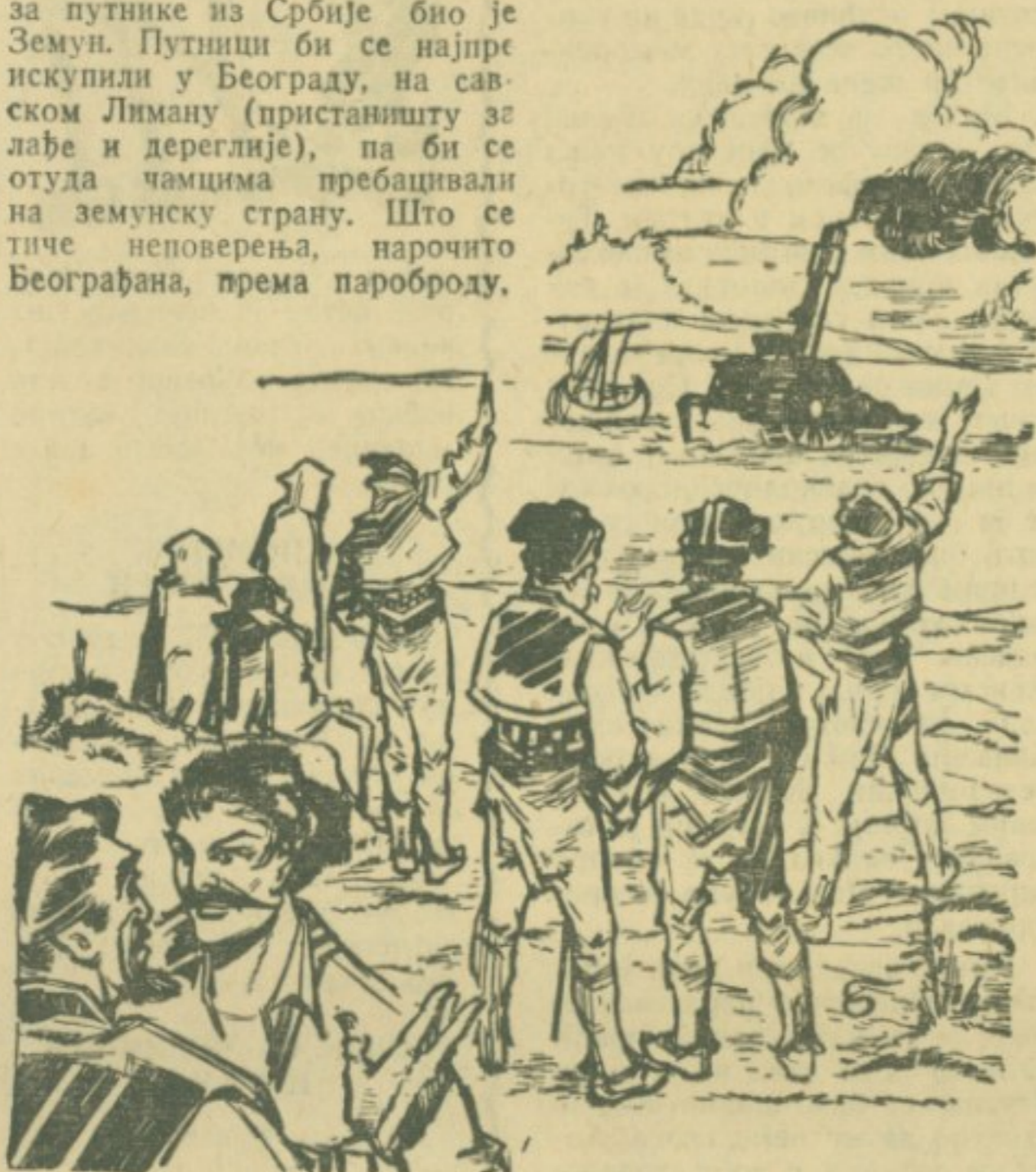
Оснивач паробродарске пловидбе на Дунаву био је мађарски гроф Стеван Сечењи, који је најпре наговорно два Енглеза да узму концесију, представљајући им како пловидбу на Дунаву очекује сјајна будућност. Од Енглеза су концесију откупили бечки банкар и основали Прво дунавско паробродарско друштво. Гроф Сечењи успео је да за паробродарску пловидбу на Дунаву заинтересује и кнеза Милоша. Највеће тежкоће задавала је пловидба кроз Бердап, кроз опасне и стеновите дунавске брзаке, па се већ тада помишљало на његово регулсање. Кнез Милош је био толико заинтересован дунавском паробродарском пловидбом да је Сечењију обећао своју помоћ и у питању регулсање Бердапа. Али, ни један ни други нису дочекали да се то изведе и Бердап је још за дуги низ година представљао најтежи проблем у дунавској пловидби, како су пароброди успевали да прођу и кроз њега и да стигну све до Цариграда.

Паробродарска линија Беч-Пешта, убрзо после свог оснивања, продужена је до Земуна, а потом године 1834, и до Молдаве. Половином априла 1834 године прошао је кроз Бердап први пароброд. То је био „Арго“, израђен у Енглеској. Он је стигао до Сулине на ушћу Дунава, те је „и по Црном Мору мало возио“. У исто време градио се на левој обали Дунава уз Бердап чувени „Сечењијев пролаз“, који је требало да на овоме месту олакша узводну вучу пароброда, а за ниског водостаја да се преко њега врши претовар робе. Тада су вршена и прва минирана најопаснијих подводних стена у Бердапу. „Пароброд зове се таква лађа која помоћу саме паре с највећим теретом и узводу и низводу брже и угодније плови него икаква друга лађа. Оваква је пловидба сад већ и на Дунаву завелена“. Тако је септембра месеца 1834 године, у „Новинама српским“, „Друштво дунавске паротерне пловидбе“ објаснило српској публици шта је то пароброд, каква преимућства пружа његово постојање и како ће „господа путници имати толико угодја колико год се захтевати може“. Требало је разбити страх од путовања паробродом, па је зато у објави администрације „паротерне пловидбе“ и наговештено да

су ови пароброди грађени у Енглеској, да је возиња на њима сигурна и да су „искусни у томе делу људи надгледали грађење лађа и испитивали све и најмање делове да тврди, добри и јаки буду“.

Те 1834 године поменуто аустријско паробродарско друштво почело је пловидбу паробродима поред Србије, али они нису пристајали уз њене обале. Паробродарска станица за путнике из Србије био је Земун. Путници би се најпре искупили у Београду, на савском Лиману (пристаништу за лађе и дереглије), па би се отуда чамцима пребацивали на земунску страну. Што се тиче неповерења, нарочито Београђана, према пароброду,

и ниједан земунски мајстор није смео да се прими да их поправи. Тога се примио чувени сикирашко-ковачки мајстор Јован Петровић, иначе самоук, кога су по његовом занату и звали Јова Ковач. У Првом устанку он је био један од оних ретких мајстора који је умео да окива трешеве топове, а доцније је правио и гвоздене. Јова Ко-

вац поправио је на опште задовољство и машине на првом „данширу“, који је допловио низ Дунав до Земуна па се ту укочио. За свој труд он није хтео да прими никакву награду, а одбио је и понуду паробродарског друштва да се он и његова породица могу док су живи бесплатно

вац поправио је на опште задовољство и машине на првом „данширу“, који је допловио низ Дунав до Земуна па се ту укочио. За свој труд он није хтео да прими никакву награду, а одбио је и понуду паробродарског друштва да се он и његова породица могу док су живи бесплатно

возити на паробродима. Тражио је само да се одвезе паробродом до Новог Сада да би се уверио је ли добро поправно машине.

Иначе, још за дуги низ година, ти пароброди који су пловили Дунавом поред Београда, од Беча до старе Молдаве, до Оршаве и Черница у Влашкој, до Галца, а понеки пут и до Сулине, нису унели никакву промену на савском Лиману под Београдом, који је од пролећа, кад би се отворила пловидба Савом, па све до у зиму био пун откривених босанских лађа, чамова званих. Ти чамови били су дугачки, доста уски, с уздигнутим предњим и задњим крајевима, налик на млатачке гондоле. На чамовима се довозила роба из Босне у Београд, а одатле ишла низ Дунав у бугарске и влашке подунавске градове. И Срби су тада имали својих лађа око 200, али средште пловидбе у Србији 1834 године није било у Београду, него у Милановцу, који су тек пре годину дана основали становници расељеног Пореча. Српске лађе пловиле су од ушћа Дрине у Саву све до Цариграда.

Чамови који су пристајали уз савски Лиман под Београдом и ту искрчавани или укрчавани, омазани катраном и ишарани, били су својина босанских бегова и спахија. „На овим лађама, каже један савременик, довозили су своје ствари од десетка са својих спахилука, па би их продавали на топтан, јер продавати их на крчму то би они држали испод свога достојанства“. Бег је на крми лађе имао лепо уређену кућицу, застрту ћилимима, с јастуцима на поду и с миндерлуком богато украшеним. У њу није смео нико да уђе, акамоли да седне — „осим доброга госта, па био Турчин или хришћанин“.

Пловидба пароброда Савом почела је неколико година доцније. Тек 25 августа 1838 године отпловио је први аустријски пароброд поред Београда, уз Саву до Сиска. На свом путу изненадио је многе босанске чамове и тако ја заталасао воду „као да се подигао силан ветар и улујина страшна“.

ТУДАНИ Басовој Мореуза

Историја туђана из Басовог Мореуза почиње авантурама једног младог хирурга који се настанио у Сиднеју, у Аустралији, пред сам крај осамнаестог века. То је био Џорџ Бас. Његов немирни дух водио га је у далеке и непознате земље, све док није тајанствено нестало на путу за Нови Зеланд и Јужну Америку, 1803. Имао је тада тридесет и две године.

Бас је желео да што боље упозна своју нову домовину, њен народ, животиње и биљке. Убрзо је успео да изнајми један бродић-китоловац и са осам морнара и храном за шест недеља отиснуо се према југу, на опасну, неистражену пучину. На овом путу открио је један мореуз, који је доцније назван његовим именом, као и Филипово Острво и Западну Луку. Међутим, путовање је трајало дуже но што је мислио — дванаест недеља — па су он и његови морнари остали без хране. Да није било туђана, које су нашли у великом броју, помрли би од глади.

И у току свог другог путовања на југ Бас је наишао на туђане. Било их је на сваком острву и рту у огромном броју. Изгледа да их је у то доба било на милионе у овом делу света.

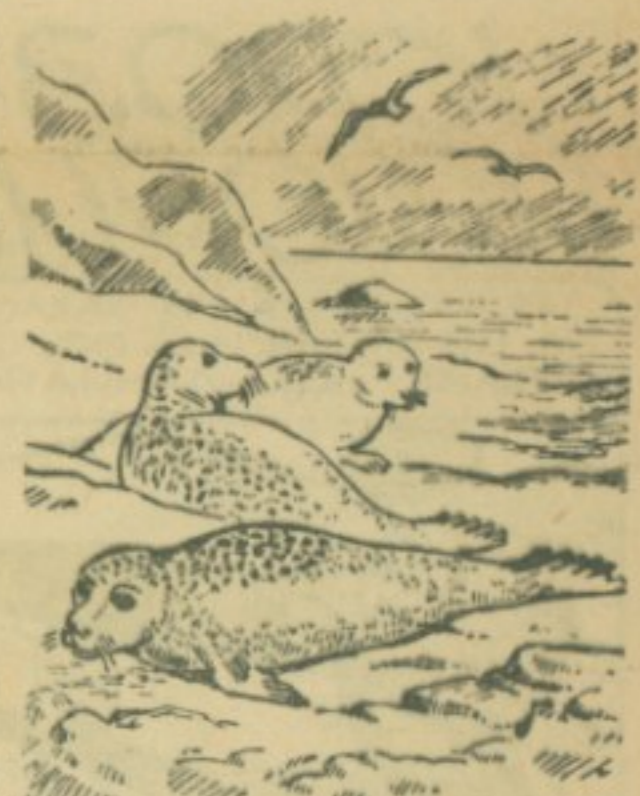
Чим се прочула вест о великом броју туђана, почела је најезда ловача и немилосрдно тамањење ових животиња са скупоценим крзном. И мада су многи бродови пропали у бурном мору, уништавање се не сметано настављало. Родиле су се и прве индустријске гране у Аустралији: крзнарска и индустрија за прераду туђанове масти. Највећи део туђанових кожа извозио се у Кину, која је за сваку кожу плаћала по 30 шилинга, што је у оно доба представљало веома високу цену. Шта су Кинези радили

с туђановим кожама, није ни до данас познато.

Уништавање туђана било је тако немилосрдно да је 1860 године на Туђановим Стенама, на Филиповом Острву, остало свега неколико десетина преживелих животиња. И сигурно би сасвим нестали да није донесен закон који је најстроже забрањивао њихово убијање. Они су се убрзо опет намножили и данас на Басовом Мореузу има четрнаест туђанских колонија, са око 20.000 животиња.

Од туђана са скупоценим крзном, у Басовом Мореузу живи само једна врста, такозвани аустралијски туђан с крзином. У Новом Јужном Велсу живи и длакави туђан. Његови младуши имају необично фино крзно, али кад одрасту оно им опадне и уместо њега добијају грубе длаке. Туђан с крзном задржава свој крзнени оргач целог живота, мада је и он прекривен оштрим заштитним длакама. Аустралијски туђан сродан је туђану са Аљаске, само што овај, због оштрије килме, има гушћу длаку. На Аљасци је лов на туђане јако контролисани. Захваљујући томе, туђана на Аљасци има данас неколико милиона, док се у Аустралији још нису опоравили од некадањег великог покоља. Данас се дове само млади мужјаци „нежење“.

Рибари се често жале да туђани тамане рибу. То није потпуно тачно. Иако се оброк једног туђана заиста састоји од велике количине рибе, он једе само једанпут дневно, а може да издржи без хране по неколико дана, па чак и недеља. Једе, углавном, рибе које пливају у јатима близу површине мора — баракуте и лоси-

сосо — јер он никад не лови у дубини. Раније је било много више туђана, па ипак је број баракута и лососа био огроман, што значи да исхрана туђана није од утицаја на смањење њиховог броја. Тако исто, закони о заштити туђана нису ни у ком случају смањили број рибе. Најбољи је пример Аљаска, где туђана има на милионе, па ипак на њој постоји веома развијена индустрија лососа, којих има у изобиљу иако су омиљена храна туђана.

РЕТКЕ ПОСЛАСТИЦЕ

У једном делу нове Гвинеје свињско месо се једе само приликом великих свечаности, и то сирово, а свињска црева сматрају се за ретку посланицу. Сами уробици једу одреда све животиње, па и гусенице, стоноге и друге инсекте. У северноисточном делу Бразилије Индијанци сматрају руке и ноге мајмуна за веома ретку посланицу.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

Где се родио Колумбо?

Два Корзиканца, Шарл де Бафери и Рене Жанџи, објавили су 1937 године једну књигу у којој тврде да се слави Христифор Колумбо није родио у Бенови, као што пише у свим лексиконима и историјама, већ у малом приморском месту Калвију, на острву Корзици.

Да би доказали ово своје тврђење, они су навели неколико занимљивих чињеница. Пре свега, место Калви припадало је у доба Колумбовог рођења Беновљанима, па су, према томе, додуше само у неколико, Беновљани имали права да после открића Америке прогласе Колумба за свог држављанина. Даље, писци ове књиге тврде да у Калвију и данас постоји једна стара кућа за коју се вековима тврди да је родна кућа славног морепловца. Назад, они износе да је на једној старој историји од Плинија, Колумбо написао неколико редова на језику који није ни шпански ни италијански, већ највише одговара корзиканском дијалекту.

Чињеница да је сам Колум-

бо помињао Бенову као своје родно место, они објашњавају тиме што је у то време место Калви било у непријатељству са Шпанијом, па је због тога Колумбо, да не би навукао на себе непријатељство Шпанаца, морао да прећути истину. А како је Калви припадао Бенови, он је њу и означио као свој завичај.

Ни пацов ни медвед...

Пре 45 до 55 милиона година живеле су на северној полудолни наше земље животиње велике као највећи медведи, чији су очњаци били шиљати и оштри као у каквих огромних пацова. То су били тилодонти.

Један природњак који је недавно испитао остатке ових необичних сисара тврдио је да су тилодонти били животиње са чудном мешавином најразличитијих особина. Те особине биле су тако несрећно изабране да се тилодонти нису могли прилагодити средини у којој су живели. Они су, по мишљењу овог научника, и-

Жена с необично оштрим видом

Својим невероватно оштрим видом домаћина Ценет Хичман изазвала је праву сензацију у Енглеској. Она голим оком види не само планету Јупитер, него и њена четири месеца, које људи нормална вида могу опазили само помоћу астрономског телескопа. Утврђено је да она раније, пре но што их је

мали одлике најмање шест различитих врста животиња. Како за собом нису оставили никакво потомство, то данас нема животиња које би, ма и приближно, биле сродне с њима.

Тилодонти се не могу уврстити у велике пацове, а не могу се убројати ни у медведе. После десет милиона година постојања, они су изумрли јер се више нису могли прилагодити променама насталим у природи. Њихови остаци нађени су у северноамеричким Стеновитим Планинама, у Француској и Кини.

видела, уопште није знала да Јупитер има четири сателита.

Пре неколико година, док је једне ноћи седела у неком већем друштву, Ценет Хичман погледала је наједном у небо и запитала остале какве су то ситне звезде које се виде непосредно поред Јупитера. Присутни су је зачуђено погледали, јер није било ни трага од неког небеског тела око те планете. Другом приликом, прошле године, причала је познаницима да сад око Јупитера круже само два месеца, уместо четири. Они су се обратили једном астроному и он је потврдио да у то време два Јупитерова месеца заиста нису била видљива.

Необични вид Ценет Хичман британски лекари сад брижљиво испитују.

ЦВЕЋЕ ИЗ ТАВАНИЦЕ

Римски цар Нерон, по казивању Светонија, имао је у дворанама своје трпезарије таванице од слонове кости. Таванице могле су да се растворе помоћу једног сложеног механизма и да за време гозбе пропуштају праву кишу разноликог цвећа.

ОВАКО СЕ, ВИДИШ ПАДА! САД ЈЕ МОЈА МАРМЕЛАДА!

ОВАЈ САМО ГРЕШКЕ РЕЂА! ГУРНУО ЈЕ БРАНУ СЛЕЂА КАО НЕКА ДИВЉА ЗВЕР! ТО, ГОСПОДО, НИЈЕ „ФЕР“!

ДО ЦИЉА ЈОШ НЕМА МНОГО, А БРАНА ЈЕ ИЗНЕМОГ'О!

НАСТАВИТЕ СЕ

ЦРНИ ДАЧИ

На сунчаним хаитијима

Иако је учврстио власт, овај бивши роб почео је да се показује као апсолутиста. У окружности је често превлазило своје беле претходнике, али је упоредо с тим, што му се мора признати, стао да отвара школе, да гради путеве и јавне грађевине. Завео је и стајаћу вој-

личанство одмах издаде наређење да се стреља сваки четврти човек. Огресли у зноју, остали стадоше потезати конопце, али се топ не помаче. Краљ та да нареди да се стреља сваки трећи. После тога, у смртном страху, педесет преосталих извукли су топ на брдацице.

Тада краљ хитро извуче мач из корица и прободе несрећног архитекту.

оптужи за крађу планова и докумената, баца их у тамницу и умори главу.

У подруму тврђаве један архитекта, мулат, изградио је тајну одају у којој ће се чувати државни новац. Пошто је завршио посао, он се сrete с краљем на бедему. Анри га запита:

— Јесте ли сигурни да сами ви и ја знамо за тајни подрум?

— Потпуно сам сигуран, ваше величанство, — одговори он.

За време Анрија I свако је морао да ради четрнаест часова дневно. Он је за најмању ситуацију осуђивао људе на свирепе казне, које нису мимопазиле ни жене ни децу.

Богата је хаитанска земља. На острву се простиру поља засађена кафеом, шећерном трском, какаовцем и другим. Трговина овим драгоценим плодовима природе доносила је све више злата свирепом владару. У његовом дворцу приређиване су сјајне светковине. Под огртачем од хермелина, украшеним сребрним брукатом, Анри је примао великодостојнике које је сам подигао и који су му зато били ропски одани. Краљ је примао и Европљане, али само оне који му нису могли бити опасни. Сјај и богатство краљевског двора најбоље су осећали на својим леђима сами Хаитијани. Они су били дубоко незадовољни. Живели под тешким јармом, у људима је сазрела одлука да се одупру тиранину. Дан побуне се приближавао.

Једног дана Анри паде у поштељу делимично парализован. Била је то најпогоднија прилика и народ се диже на устанак. Устанак се брзо ширио. Кад је схватио да му нема спаса, Анри се затвори у собу, узевши у обе руке по један револвер напуњен златним мецима. Човек који је десетине хиљада својих поданика ни криве ни дужне послао у смрт, није имао смелости да чека народну казну. У тренутку кад су устаници стигли до самог дворца, кад су се већ јасно чули њихови победнички усклици, свирепи владар упрко је једну револверску цев себи у груди, а другу у слепоочницу. Оба ороза притиснуо је истовремено. Два пуцња слиза су се у један. То је био крај Анрија I, крвавог краља Хаитија.

ску. Плашећи се да Французи поново не доплове, почео је да зида тврђаву Ла Ферје. Како је целокупну грађу ваљало носити стрмим планинским литицама, несрећни Хаитијани, приморани да кулуче, падали су као снопље од сунчанице, грознице и исцрпености.

Кад је тврђава била готова, требало је попети на њу 365 топова. Једног дана Анри је посматрао како се стотинак људи узалуд упиње да би дигли један тешки топ на неко брдашце. Не могавши даље, људи пустише ужад. Његово ве-

Иако у белце није имао поверења, Анри је позвао немачке офицере да израде планове утврђења и да надгледају зидање. После неког времена Немци затраже да отпутују кући ради одмора, јер су климу тешко подносили. Али, краљ их

ВЕРОВАЉИ

или не...

ЧЕТИРИ ХРАСТА ИЗ ЈЕДНОГ

За време страшног оркана који је 1879 године беднео у америчкој савезној држави Луизијани, у једној

шуми у близини Нове Иберје ветар је ишчупао из корена један млад храст. Из стабла обореног храста избиле су касније четири младице, које још и данас расту.

СПОМЕНИК КОЈИ ГОВОРИ

Новембра 1937 године у Вашингтону је био подигнут споменик у знак сећања на Христифора Колумба. Ово је једини споменик на свету који „зна“ да говори. Наиме, у њему се налази један апарат који двапут дневно изговори на енглеском ове речи: „Ја сам открио Америку“.

ЧОВЕК СА ЧЕЛИЧНИМ НОГАМА

Вилијам Фразер из Холандула четири године играо је фудбал босоног, и то готово сваког дана. Фразер је био у стању да ударцем босе ноге пошаље лопту 75 метара увис.

НАСЛЕДСТВО ЗА НАЈГОРЕ БАКЕ

Париски банкар Роберт Фрикар, који је умро 1936 године, оставио је тестаментом суму од 600.000 франака за најгоре баке у Француској. Он је изразио жељу да се тим новцем о-

снује један фонд из којег ће се сваке године давати стипендије десеторици најбољих љака у земљи, који, мада су лоши ученици, имају талента за извесне занате. Фрикар је и сам био веома лош љак и због слабог успеха био је пет пута истериван из школе.

БУНАР „ИСТИНЕ И ЛАЖИ“

У селу Акадини, на острву Сицилији, постоји један бунар који од најдавијих времена служи за утврђивање истинитости појединих исказа. Кад хоће да утврди да ли је неки човек рекао истину или не, сељаци напишу његов исказ на једну дашчицу и баце је у бунар. Ако дашчица потоне, сматра се да је исказ лажан, а ако плива, да је истинит. Ова празноверница задржала се све до данас.

ПРЕТСЕДНИК С. А. Д. КОЈИ СЕ НИЈЕ СЛУЖИО ТЕЛЕФОНОМ

Калвин Кулиц, председник Сједињених Америчких Држава од 1923 до 1929 године, за читаво вре-

ме вршења председничке дужности није ниједном употребио телефон. Он је имао такву одвратност према звоњењу телефона да је наредио да се из његовог кабинета и свих оближњих канцеларија уклоне сви телефонски апарати.

КРОЗ ИСТОРИЈУ АТОМА

ТЕШКО ЈЕ ЧАК И ЗАМИСЛИТИ КОЛИКА СЕ ЕНЕРГИЈА ОСЛОБАЂА НЕКОНТРОЛИСАНОМ ЛАНЧАНОМ РЕАКЦИЈОМ

БИЛО ЈЕ ГОТОВО НЕМОГУЋНО ИЗДВОЈИТИ УРАНИЈУМ 235 ОД УРАНИЈУМА 238, ЈЕР СУ ОНИ УСТВАРИЛИ ЕЛЕМЕНТЕ. АЛИ, И У ТОМЕ СЕ УСПЕЛО... ДОДУШЕ У НЕЗНАТНИМ КОЛИЧИНАМА

И ПРЕТСЕДНИК РУЗВЕЛТ АНГАЖОВАО ЈЕ СВЕ СНАГЕ...

... ДА БИ СЕ ПОДИГАО НОВИ ИНДУСТРИЈСКИ ГРАД ГДЕ ЋЕ СЕ УРАНИЈУМ 235 ИЗДАВАЈАТИ ИЗ СВОЈ ХЕМИЈСКОГ БЛИЗАНЦА, УРАНИЈУМА 238

ДА ЛИ ПСИ РАЗУМЕЈУ ШТА ИМ СЕ КАЖЕ?

Да ли пси разумеју смисао појединих речи и кратких заповести, или се само одазивају на одређену комбинацију гласова? Да ли, на пример, реч „сто“ значи за једног пса сваки сто, без обзира на његов изглед и величину, или само одређени, кућински сто под којим се налази тањир у који му стављају храну? На ова питања тешко је одговорити са сигурношћу. Многи зоолози тврде да пси не могу да разумеју смисао речи. Међутим, научници који се баве физиологијом и психологијом животиња, као и љубитељи паса, често су имали прилике да буду сведоци занимљивих „псећих подвига“ по којима би се могло закључити нешто сасвим супротно.

Густав Екстеин, професор физиологије на универзитету у Синсијатију, објавио је, као илустрацију неких својих запажања, неколико занимљивих и истинитих прича о псима.

— Једна моја рођака, — прича он, — имала је пса, енглеског сетера који се звао Топер. Топер је увек добијао храну у кухињи. Кад год би му дала какву кост или комад меса она би му рекла: „Под сто, Топере!“ Он би се одмах послушно завукао под кухињски сто и тамо појео свој „ручак“. Једног дана у трпезарији моје рођаке било се испунило мало друштво. И Топер је био у соби. Забављао се тиме што је зубима кидео комад неке хартије. Шуптање хартије нервираше га, он је почео да се вираше и да се поклања и она је, готово аутоматски, рекла: „Под сто, Топере!“, мислећи да ће он отићи у кухињу и лећи под кухињски сто. Ме-

ђутим, Топер је, не испуштајући хартију, отишао до малог сточића на коме је стајала ваза са цвећем. Дуго му је требало док је успео да своје гломазно тело склупча и да се завуче под сточић. Било ми је јасно: за Топера реч „сто“ није означавала само један предмет, сто под којим је он добијао храну, већ сто уопште.

Заинтересован тиме, замолио сам рођаку да сутрадан дође с Топером у моју лабораторију. Дао сам му кост, а кад му је она рекла уобичајену заповест, он се сместа завукао под мој лабораториски сто. Опит смо поновили неколико пута, мењајући столове у соби. Топер се увек завлачио под најближи сто и ниједном се није збунио и отишао под какву столицу или полицу.

Неколико недеља касније позвала ме је моја рођака и испричала ми још један Топеров „подвиг“. Тога дана шетала је с њим по пољу. Насред поља Топер је нашао кост и стао да је глобе. Кад му је она, желећи да види шта ће да учини, казала: „Под сто, Топере!“, он је збуњено стао да се осврће на све стране, а затим је журнуо на други крај поља, где се налазио један стари сто, који су, још давно, начинили неки излетници. Жена се прво нашла у чуду, а тада се наједном сетила да су, приликом једне шетње с Топером, она и њен муж уживали за тим столом.

— Једном је, — наводи научник други пример, — причао мој стари сусед о свом „папетном“ псу Стром, који је, кад год би старац пошао у шетњу, доносио капу своје

господару. „А шта би било кад Стром не би могао да нађе капу?“ — запитав сам га. Тада је старац стрпао капу у џеп, позвао пса и рекао му: „Донеси ми капу, Стrome!“ Стром је у истом тренутку журнуо у кућу. Чекали смо га дуго, више од десет минута. Очигледно, пас је свуда по кући тражио капу која се налазила у џепу његовог господара. Најзад, излетео је из куће носећи нешто у зубима. Кад је старац узео у руке оно што му је пас донео, Стром је стао да скаче уз њега и да радосно кевће. У старчевим рукама био је — шешир његове жене.

Поред својих личних искустава, научник наводи и неколико писама које је добио од својих пријатеља или познаника.

„Сваке вечери, — писао ми је један студент, — моја тетка ставља преко корпе у којој спава њен мали пас топао стари покривач, обично говорећи притом: „Ево, да Денију не буде хладно“. Једне хладне зимске вечери отишао сам да посетим своју тетуку. Док сам, стојећи поред пећи, трајао руке да бих их загрејао, поновио сам неколико пута да је наложено хладно, необично хладно. Нисам приметно кад се Дени ишнуо из собе у којој смо седели, али сам ускоро зачуо неке чудне звуке. Учинило ми се као да неко вуче нешто по степеницама. Врата, која су била само отшкринута, отворила су се и у собу је ушао Дени. С муком је вукао свој топли покривач, који је победоносно положио пред моје ноге“.

ЧИЈИ ЈЕ ОВО ЖИВОТОПИС?

Овде ћемо вам дати животопис једног нашег приповедача и романијера.

Он се родио у Црнобарском салашу у Мачви, 1862 године. Учитељску школу учио је у Београду, а учитељевао у Свилеуви, Глоговцу и Шапцу. Од 1893 године живео је у Београду као помоћник уредника „Српских новина“, а радио је и на књижевности. Од 1898 до 1901 издавао је часопис „Звезду“. Потом је био драматург Народног позоришта у Београду. Умро је у Глоговцу 1905 године.

Ако се нисте сетили о коме је реч, читајте даље.

Као сеоски учитељ у Свилеуви, читајући приповетке Милована Глишића и Милана Ђ. Милићевића, и некоје малоруске приповетке, он је и сам почео да пише сеоске приповетке. Тек 1886 успео је да нађе места својим радовима у једном шабачком листићу. Ти радови су одмах примећени. Године 1886 и 1888 штампане су две књиге његових „Слика из сеоског живота.“ После тога дошао је читав низ приповедача и романа. У засебним збиркама изишло је: „Пољско цвеће“ (1890), „Од срца срцу“ (1893), „Рајске душе“ (1894), „Зелени вајати“ (1895), „Стари познаници“ (1896), „Мале приче“ (1902). Поред тих збирки и великог броја приповедача штампаних у засебним књижицама, часописима и листовима, од њега је остало и неколико романа, од којих су неки недовршени. То су: „Борци“ (1889), „Селанка“ (1893), „Хајдук Станко“ (1896), „Јунак наших дана“ (1898—1903), „Селак“ (1901—1902), „Машићи“ (1905). У сарадњи с другим писцима написао је два позоришна комада: „Бидо“ (игран први пут 1892) и „Потера“ (1895).

Можда више него иједан српски писац, он је имао мекости и бољевости. Своју природну душевност и разнеженост уносио је у своје приповетке и преносио их на своје личности, с којима је сасећао. Описује село, али село с његове лепе стране, и толико га је заволео да је постао његов песник, али песник богатог мањавског села из доба старих задруга и патријархалног морала. Жално је што ново доба и нови дух кваре ту идилу. Доцније се отрезнио од тог свог поетског заноса, па, као што је претеривао у ружичастом сликању села, тако је после често претеривао сликајући село црним бојама. Код њега има много народног духа. Волео је народне умотворине, описивао народни живот. Почео је да пише препричавајући народне легенде. Његове приповетке имају понекад вредност етнографских докумената, јер доста верно описују живот у Мачви седамдесетих и осамдесетих година прошлог века. Умро је доста млад, али његов таленат био се већ доста исцрпао. Док је био свеж, он је сеоску приповетку подигао на доста велику висину и у своје време створио од ње једну од најразвијенијих књижевних родова у српској књижевности. За собом је оставио целу гомилу подражавалаца, који су, без његовог талента, а појачавајући његове мане, упропастили сеоску приповетку.

Ако се нисте сетили о коме је реч, дајемо вам одговор.

(Јанко Веселиновић)

„ЗЛАТНО ОСТРВО“

Још пре наше ере на острво Јаву дошли су Индијци. Стари народима Европе ово острво било је познато под именом „Златно острво“, или „Богато острво“. Први опиширији извештај о њему налази се у путопису Марка Пола. Године 1511 Јаву су заузели Португалци, а 1596 отели су им је Холанђани. Јава је познат лиферант кичина. Главни град Батавију основали су Холанђани 1819 године. Јава је иначе велика 127.000 квадратних километара. На њој постоји 28 живих вулкана. Калма је тропска, а вегетација бујна. Поред кичина тамо расте: шећерна трска, кокосова палма, пиринч, чај, каучук, дуван, банана, разне мироуље итд. Исто тако тамо се искористишава нафта и калај.

ЈЕРИХОНСКА РУЖА

Јерихонска ружа није ни налик на руже какве ми познајемо. То је биљка из породице крсташница која расте у приморској песку Сирије и Арабије. Има ситне беле цветове. Кад процвета, онда јој лишће опадне, а гране се скупе у клупче велико као поморанџа. Кад се осушена биљка стави у воду, онда оживи и рашири гране. Јерихонску ружу донели су у Европу крсташни и дали јој то име.

СВЕТА АНТИЧКА ДРВЕТА

У античко доба разна дрвета сматрана су светим. Према Плинију, дрвета су била први трагови и под њима су приношене жртве боговима. Тако је сваки грчки бог имао своје дрво. Главном олимпијском богу, Зевсу, био је посвећен храст, Аполону лавор и палма, Атлани маслина, Афродити мирта и липа, Херкулу јаблин, Плутону чемпрес, Дионису винова лоза итд. Било је случајева да су и целе шуме посвећиване разним божанствима.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ХИЉАДУ КИЛОМЕТАРА НА ЧАС ПУТНИЧКИМ АВИОНОМ

Француски инжењери убрзано раде на довршавању првог домаћег стратосферског путничког авиона „Каравел СЕ-210“. Овај диновски апарат знатно ће се разликовати од досадашњих млазних путничких авиона, од којих ће, како конструктори мисле, бити много сигурнији. Он ће имати два снажна реактора близу репа, што ће смањити буку у авиону и претстављати велико обезбеђење у случају експлозије једног од мотора. Реактори ће бити далеко ко од бензинских резервоара, који ће се налазити у крилима, тако да ће опасност од пожара бити минимална.

Француски стратоферски цин „Каравел“ биће завршен почетком идуне године. Он ће моћи да носи 70 до 100 путника и летеће просечном брзином од 850 километара на час. Међутим, материјал од кога је авион начињен у стању је да поднесе и јаче моторе, помоћу којих би се могла постићи брзина од преко 1.000 километара на час. Приликом изградње новог стратосферског авиона, француски инжењери постигли су још два велика успеха. Он ће бити релативно јевтин (стајаће свега око 475 милиона франака), а биће готово двапут трајнији од својих претходника.

ПЕРСИФЛАЖА И ПЕРСИФЛЕР

Персифлажа је француска реч и значи исмевање, изругивање на фини начин, а персифлер је човек који се потсмева и подругује другоме.

МОДЕРНА УМЕТНОСТ

Недавно је у Лондону приређена изложба модерне уметности. На њој је нарочиту пажњу привукло дело једног кинеског сликара са натписом на кинеском језику. Уметник Ченг Фу Феи дао је у каталогу објашњење да се ради о пејзажу „Пчеле и цвеће“. Слика је убрзо продата по врло високој цени. Међутим, пред затварање изложбе наишао је у салу један познанаца кинеског језика, који је у чуду приметно да су натпис и цела

слика наопачке постављени. Тада је сликар Ченг Фу Феи рекао да је његово дело толико лепо да посматрано из свих положаја изазива дивљење.

КАД ЈЕ ВАЛЦЕР УШАО У МОДУ?

По мишљењу неких Француза, валцер је постао од провансалске игре волта, која је играна у дванаестом веку. Уз игру се и певало. За време Луја XII волта је прешла из Провансе у Париз, где је била веома омиљена. Луј XIII забранио је ту игру, јер му је била исувише слободна. По мишљењу неких Немаца, валцер се развио из немачке игре танцлидера која је била у моди у 16 веку. Уствари, модерни валцер ушао је у моду тек око 1830 године.

НОВЕ ЗВЕЗДЕ

Захваљујући проналаску радиотелескопа, од краја Другог светског рата до данас откривено је много нових звезда. Радиотелескоп је уствари антена конкавног облика, која је у стању да хвата радио-таласе који потичу са удаљених небеских тела, од којих већину не можемо да видимо чак ни најјачим телескопима. Откако је на универзитету у Охају начињен први радиотелескоп, августа месеца 1952, пронађено је преко двеста нових небеских тела. Понека од њих, иако нису нарочито велика, емитују јаке радио-таласе.

НАЈСТАРИЈИ КАЛЕНДАР

Познато је да је први прави календар установио Јучије Цезар, приликом посете Риму египатске краљице Клеопатре, у чијој се пратњи налазио и један астроном. То је било 45 године пре наше ере. Међутим, много пре тога уведен је у Мексику такозвани Мајанов календар (300 година пре наше ере), чија је година имала 365.24 дана, а лунарни месец 29.52 дана. Он је био много тачнији од календара који су у то доба имали Вавилонци, Асирци, Египћани и Грци.

ГУБИЦИ О.У.Н. У КОРЕЈИ

Према званичним извештајима, у корејском рату изабачен је из строја 137.051 амерички војник. У тај број урачунати су погинули, теже рањени и нестали, као и 103.492 лакше рањена војника. Осталих четрнаест нација-учесница у корејском рату имале су укупан губитак од 17.260 војника.

НЕСРЕЋЕ У РУДНИЦИМА

Познато је да се готово сваке године у понеком руднику у Египту, ипак се сматра да су прве пирамиде подигнуте око 3000 година пре наше ере, у Сақари. Као што је познато, највећа од њих је Хеопсова, у Гизеху, а друга по величини је Шефренова.

СТАРОСТ ПИРАМИДА

Мада се не може тачно рећи кад је почело грађење пирамида у Египту, ипак се сматра да су прве пирамиде подигнуте око 3000 година пре наше ере, у Сақари. Као што је познато, највећа од њих је Хеопсова, у Гизеху, а друга по величини је Шефренова.

ЖРТВЕ ТОРНАДА У АМЕРИЦИ

Према званичним подацима, од 1916 до 1953 године у САД је од торнада страдало 8.225 лица. Торнадо који је однео највише живота беснео је у јесен 1893 године у Мексиканском Заливу. Том приликом нашло је смрт око 3.000 лица.

ШТА ЈЕ ЛАОКООНОВА ГРУПА?

Лаокоонова група је чувено грчко пластично дело из другог века пре наше ере, које се сада налази у Ватикану. То дело приказује тренутак кад змије даве Лаокоона и његове синове.

...обичај да морнари носе широке панталоне прилично је стар. Морнари су

...птица киви, којом је иначе позната по томе што нема крила, креће се само ноћу, док дан обично преслава у некој рупи у земљи. Њен дневни сан толико је чврст да је човек може извадити из рупе а да се она и не пробуди.

их некад носили због тога да би приликом догоди несрећа и том приликом настрада извесан број рудара. Број жртава каткад износи и неколико стотина. Највећа несрећа у историји рударства догодила се у угљенокопу Хонкенко, у Манчурији, 26 априла 1942 године, кад је нашло смрт 1549 рудара.

...позната латинска пословица „Омнина меа мекум портуо“, која значи „Све своје носим са собом“, уствари је изрека грчког филозофа Биаса. Сматра се да ју је он први пут употребио око 570 године пре наше ере.

...у шкотским школама штиркање рубља је обавезан предмет, и то не само за девојчице, већ и за дечаке.

...северозападно од Вишеграда, а западно од планине Таре, налази се планина

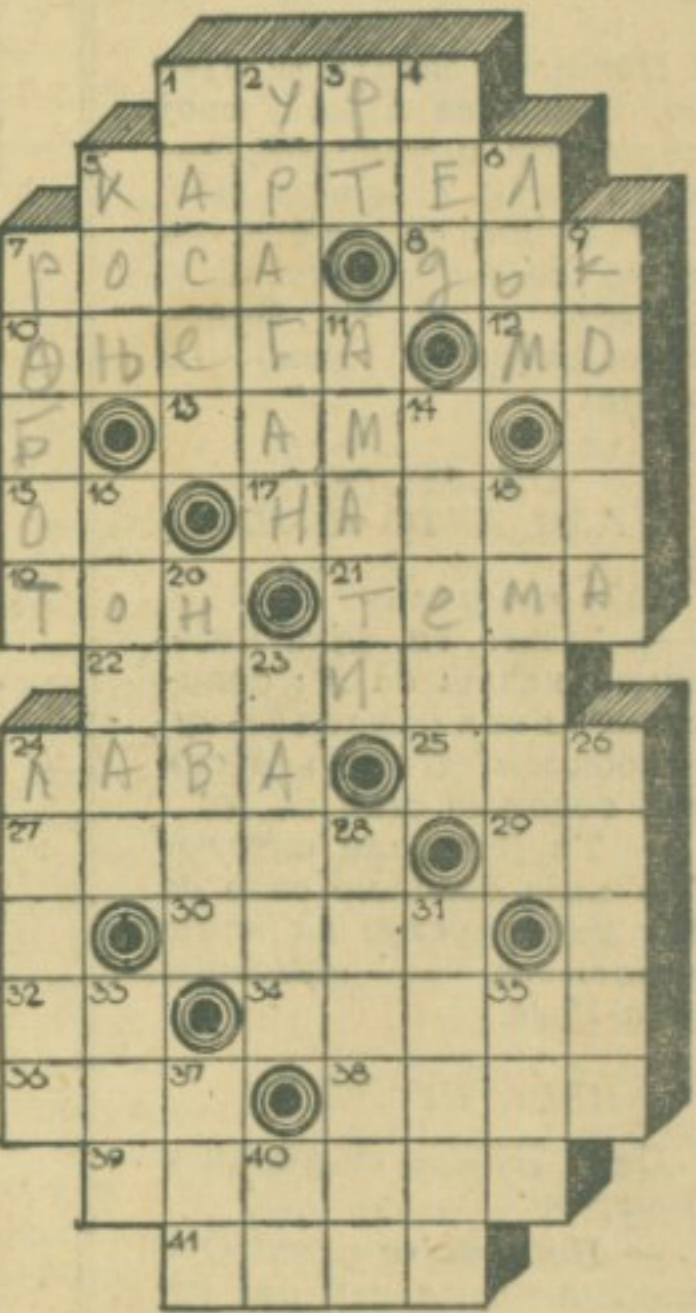
Тесла, која је добила име по Николи Тесли. Највиши врх ове планине зове се Зечице и висок је 1230 метара.

...реч „чаршија“, којом се означава трговачки и занатлишки део неког града, постала је од арапске речи „чаршуб“. Некада се чаршијом називао четворougласти простор, нека врста мањег трга, који је врх ове планине зове се Зечице и висок је 1230 метара.

Водоравно: 1) мезозоејска формација; 2) врста капиталистичког удруживања; 3) атмосферски талог; 4) пристанишни уређај; 5) језеро на северу Европе; 6) хемиски знак за молибден; 7) област у југозападној Африци; 8) лична замишља; 9) град у Белији; 10) акустичка појава; 11) мисао о којој се расправља; 12) примитивна грађевина; 13) усјана вулканска маса; 14) грчко слово; 15) Одисејева постојбина; 16) река у Аустрији; 17) припадник старог германског народа; 18) слово латинице; 19) ров поред пута; 20) сузана; 21) понос; 22) направа која човеку олакшава рад; 23) река у Француској.

Усправно: 1) листопадно дрво; 2) торнаде; 3) део копна истурен у море; 4) назив за грчког епског песника; 5) домаћа животиња; 6) неред; 7) механички човек; 8) исушени меснати део коковог ораха; 9) италијанска породица чувена по изрази добрих виолина; 10) пражитињче; 11) војска израсла на човеком телу; 12) поседовати; 13) хрватски књижевник („Тито Дорчић“); 14) ливрејски слуга; 15) врста алкохолног пића; 16) име личности из једне приповетке Л. Лазаревића; 17) личност из „Хиљаду и једне ноћи“; 18) струтопина; 19) речна риба; 20) лука у Палестини; 21) место у Црногорском Приморју; 22) презиме енглеског драмског писца.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

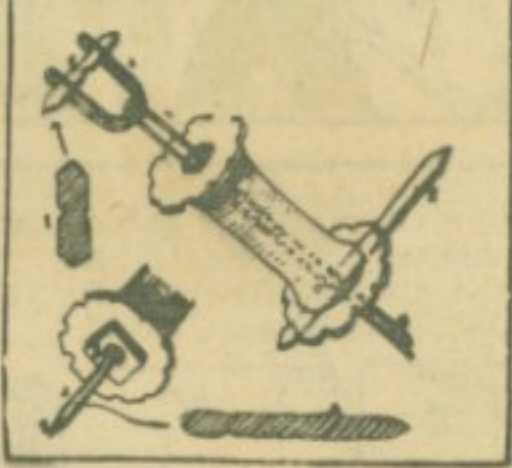
Водоравно: 1) Перл Бак; 2) рис; 3) Марин; 4) Апол; 5) кала; 6) најам; 7) пол; 8) Илри; 9) Уб; 10) ено; 11) из; 12) Нин; 13) сн; 14) Сињ; 15) Лил; 16) Бел; 17) Пек; 18) (Овен) Роберт; 19) час; 20) то; 21) насад; 22) али; 23) екран; 24) чист; 25) „Сама“; 26) „Оскар“; 27) Ват (Цемс); 28) тулипан.

Усправно: 1) пила; 2) есеји; 3) (Лалић) М(ихаило); 4) Бак; 5) Арапи; 6) кило; 7) Рангун; 8) налази; 9) Пале; 10) мина; 11) ро; 12) бисер; 13) инлет; 14) Нил; 15) Сип; 16) Вокачо; 17) масе; 18) Корнат; 19) ча; 20) Саже (Адолф); 21) ниску; 22) Драва; 23) Дмет; 24) Аман; 25) тал; 26) ри.

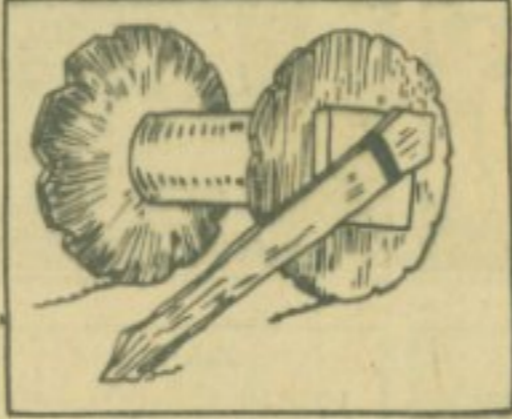
ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Тенк од калема

Овај тенк није тешко начинити. Нађите повећи калем, наравно без копча, па начините зарезе по његовим котуровима на оба краја. Потребне су вам још и ове стварчице: гумени котурићи (они ластични што их употребљавају у трговинама за стезање пакетића), парче обичног сапуна (изравнати га као плочицу, пробушити рупу на средини, онолико велику колико је рупа на калему, па га онда исечи са стране да буде као копка шећера, али тањи и мањи, тако да не предази окружину калема), затим комадић дашчице и мало калана. Сав тај прибор можете видети на слици I.

Од дашчице начините заглавак (бр. 1) и мало подужи навијач (бр. 2). Не заборавите да им начините зарезе у које ће упасти ластични. Заглавак мало награвите на упаљену свећу, и то само ону страну која ће лећи на калем. То је потребно да се заглавак не би помицао с места. Преко заглавка пресавијте гумени котурић (ластичу) означен бројем 3. Пресавијте га исто онако као на слици. Можете метнути и два ластича; онда ће „мотор“ бити јачи.

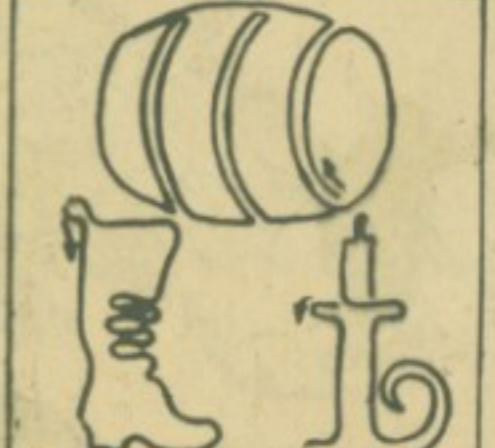

Кад сте све то припремили, онда кроз калем провучите канап (бр. 4) и удените га кроз гумени котурић (као на слици), па тај крај опет програвите кроз калем, да оба краја канапа изиђу на противну страну. Онда оба краја провучите кроз рупу на сапуно (сапун видете под бр. 5), притисните уз калем, а крајеве вуците докле док не извучете ластичи. Тада протурите кроз ластичи горњи део навијача и удесите да му ластичи упадне у зарез, извучите канап и — тенк је готов. Како он треба да изгледа, видете на слици II.

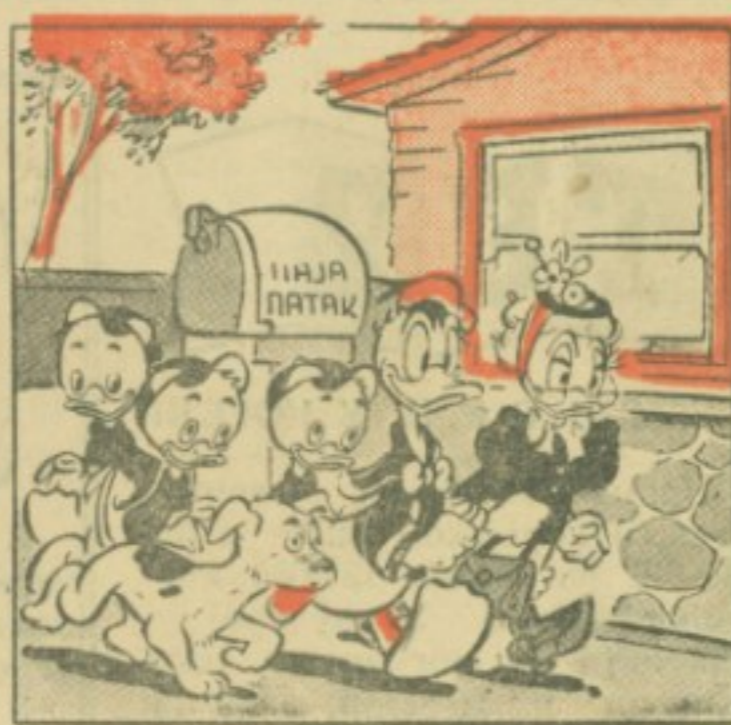
У ЈЕДНОМ ПОТЕЗУ

Кад почнеш од тачке, па све наопачке, у једном потезу држиш сталну везу, и не кидаш ланац, биће — Индијанац.

Да нацрта сваки ђак: буре, чизму и чирак, треба један потез јак.

Рођи је
ОДГОВОР
шачан

ПЕРСИМОН је:
грчки песник
биљка
врста стига
назив звезде

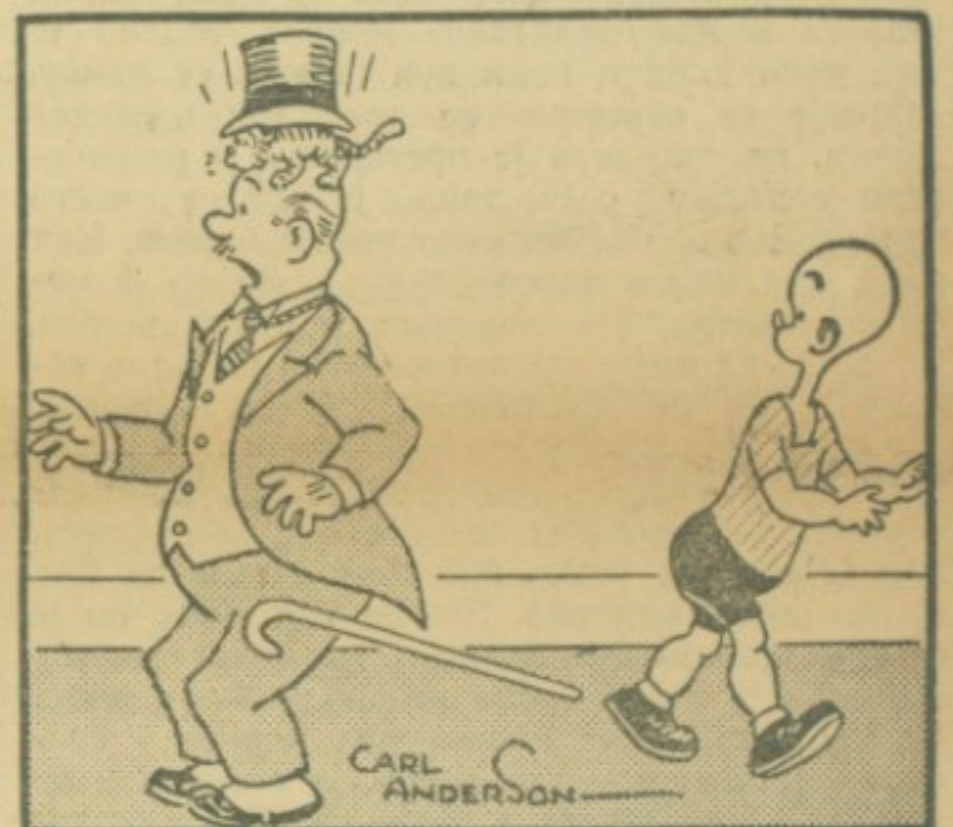
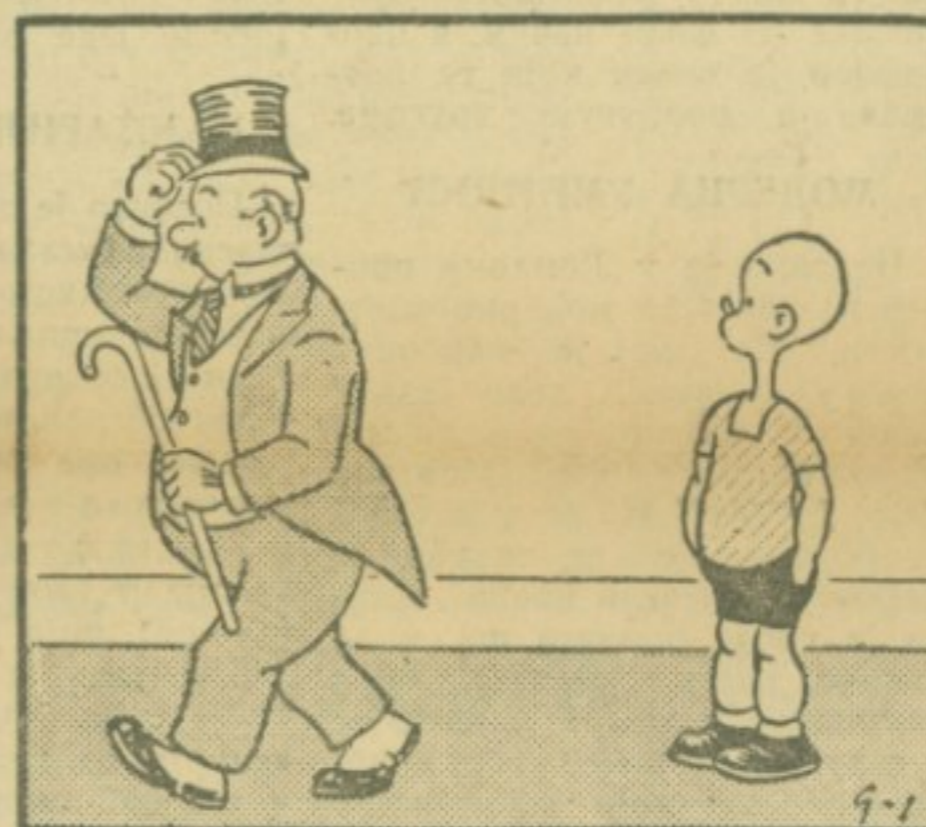
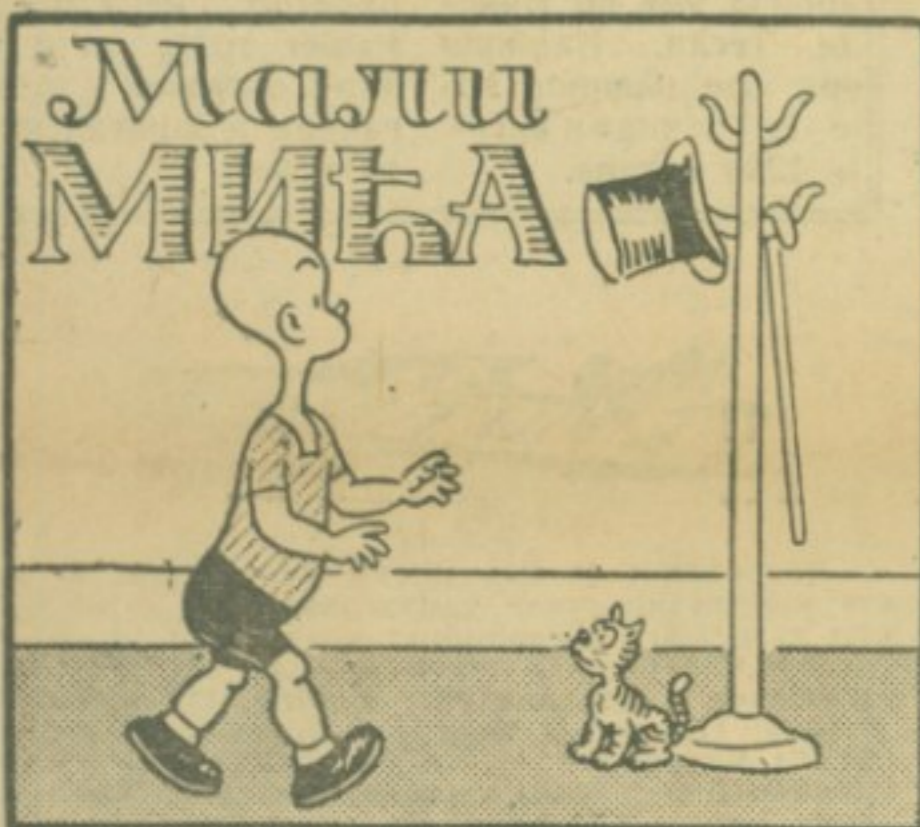
СИСТИЛ је:
познати спортиста из 19 века
геометриска справа
врста грађевине
тропско дрво

СОБК је:
врста рибе
визински чамац
део персиске одеће
египатско божанство

ОДГОВОР:
ПЕРСИМОН је виргинско лотосово дрво. То је америчка украсна биљка с великим листовима и пурпурноцрвеним цветовима.

СИСТИЛ је грађевина, дворана са стубовима између којих разлик износи само две дебљине стуба; то је, дакле, дворана са стубовима који су подигнути готово један до другог, нагусто.

СОБК је био бог старих Египћана коме је био посвећен крокодил.

Ква-Ква!
уредник *Политика*

ЗНА ОН ЗАШТО КРИЈЕ

Попај: — Зашто ти, Пера, никад не вешаш свој кишобран о чивилук, него га увек стављаш под сто? Бојиш се, ваљда, да ти га ко не украде...

Пера: — А, не. Бојим се само да га неко не позна!

ОН ЈЕСТЕ, АЛИ АУТО НИЈЕ

Гаја се жали:
— Зашто ти, ујка-Пајо, никад не деш да ми допустиш да сам управљам аутомобилом? Па ваљда сам већ довољно стар за то!

— Ти јеси, али аутомобил није довољно стар да бих ти допустио да њиме управљаш, — одговори ујка-Паја.

ПЕРА НЕ ЛАЖЕ

Пера Ждера се хвали у друштву:
— Погледајте само! Ове ципеле носим већ две године, а за њихову оправку још нисам дао ни динара.

— То је тачно, — рече Попај осталима, који су с неверицом слушали Перино хвалисање, — све оправке плаћао сам ја!

